

Damir Erceg^{**}, Ivan Fattorini^{*}

HADA - naša iskustva u borbi protiv dopinga u sportu

SAŽETAK

Podliježući različitim pritiscima, od vlastitog samodokazivanja do utjecaja roditelja, trenera i šire društvene zajednice radi slave i novca, sportaši se često nalaze u iskušenju da koriste zabranjena sredstva u svrhu poboljšanja rezultata. Ta sredstva djeluju na povećanje mišićne snage i mase, otklanjaju umor, maskiraju druga zabranjena sredstva prilikom testiranja, dovode do bržeg oporavka, ali imaju niz drugih učinaka, vrlo često štetnih po zdravlje. Primjena zabranjenih sredstava u suprotnosti je s tjelesnim i mentalnim integritetom sportaša i sportskom etikom. Poznatiji naziv za primjenu zabranjenih sredstava je doping i predstavlja jedan od najvećih problema u sportu. U zabranjena sredstva ubrajamo zabranjene supstancije i zabranjene metode. Da bi se neko sredstvo našlo na popisu zabranjenih sredstava potrebno je zadovoljiti dva od tri sljedeća kriterija: poboljšanje izvedbe, štetnost po zdravlje ili nespojivost s duhom sporta. Borba protiv dopinga u sportu već je dugi niz godina strateški važna, kako na nacionalnom tako i na globalnom nivou. Države, Međunarodni olimpijski odbor, međunarodne sportske federacije, nacionalni sportski savezi te različita vladina tijela i nevladine udruge uključeni su u kreiranje politike i strategije za borbu protiv dopinga u sportu. Rezultat tih nastojanja je osnivanje svjetske agencije za borbu protiv dopinga u sportu (WADA) 1999. i po uzoru na nju nacionalnih agencija za borbu protiv dopinga u sportu. Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu (HADA) osnovana je 2007. s ciljem promicanja sporta bez dopinga i zaštite sportaša od neželjenih posljedica.

Ključne riječi: doping, sport, etika, WADA, HADA

^{*} Adresa za korespondenciju: Ivan Fattorini, M.D., Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu (HADA), Znanstveno-učilišni kampus Borongaj, Borongajska 83g, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: ivan.fattorini1@zg.t-com.hr.

^{**} Dječja bolnica Srebrnjak, Zagreb.

Uvod

Doping je poznatiji naziv za primjenu zabranjenih sredstava i predstavlja jedan od najvećih problema u sportu. U zabranjena sredstva ubrajamo zabranjene tvari i zabranjene metode. Postoje tvari koje su zabranjene u natjecanju (stimulansi, narkotici, kanabinoidi, kortikosteroidi), tvari koje su zabranjene u natjecanju i izvan natjecanja (anabolici, peptidni hormoni, čimbenici rasta i slične tvari, beta agonisti, hormoni antagonisti i modulatori, te diuretici i druge maskirajuće tvari), kao i zabranjene metode (pojačanje prijenosa kisika, kemijska i fizička manipulacija, genski doping) (1). Da bi se neko sredstvo našlo na Popisu zabranjenih sredstava potrebno je zadovoljiti dva od tri sljedeća kriterija: poboljšanje izvedbe, štetnost po zdravlje ili nespojivost s duhom sporta. Ta sredstva djeluju na povećanje mišićne snage i mase, otklanjanju umor, maskiraju druga zabranjena sredstva prilikom testiranja, dovode do bržeg oporavka te imaju niz drugih učinaka, vrlo često štetnih po zdravlje. Današnja definicija dopinga prema Svjetskom kodeksu nije ograničena samo na prisutnost zabranjene tvari ili metabolita u uzorku sportaša, već i korištenje zabranjenih sredstava, pokušaj korištenja, posjedovanje, trgovina zabranjenih sredstvima, odbijanje davanja uzorka i sl. (2). Primjena zabranjenih sredstava je u suprotnosti s tjelesnim i mentalnim integritetom sportaša, principima olimpizma te sportskom etikom. Podliježući različitim pritiscima, od vlastitog samodokazivanja do utjecaja roditelja, trenera i šire društvene zajednice radi slave i novca, sportaši se često nalaze u iskušenju da koriste zabranjena sredstva u svrhu poboljšanja rezultata.

Međunarodni okvir borbe protiv dopinga

Borba protiv dopinga u sportu već godinama je strateški cilj na globalnoj i nacionalnoj razini. U stvaranju politike i strategije borbe protiv dopinga u sportu uključene su države, Međunarodni olimpijski odbor, međunarodne sportske federacije, nacionalni sportski savezi i različita vladina i nevladina tijela. Svi naponi na ovom području rezultirali su osnivanjem Svjetske antidopinške agencije 1999., te donošenjem Svjetskog kodeksa protiv dopinga 2003.

Republika Hrvatska je na Svjetskoj konferenciji o doping u sportu, koja je održana u Kopenhagenu od 3. do 5. ožujka 2003., uz sudjelovanje sportaša, ministara i drugih visokih predstavnika vlada, međuvladinih i nevladinih organizacija, Međunarodnog olimpijskog odbora, međunarodnih sportskih saveza, nacionalnih olimpijskih odbora, Međunarodnog paraolimpijskog odbora, nacionalnih tijela za borbu protiv dopinga i Svjetske antidopinške agencije (WADA), usvojila i potpisala Rezoluciju protiv dopinga u sportu (3).

Svjetska konferencija prihvatila je Kodeks protiv dopinga kao osnovu za borbu protiv dopinga u sportu širom svijeta. Rezoluciju protiv dopinga u sportu i Kodeks Svjetske antidopinške agencije u ime Republike Hrvatske potpisala je gospođa Ana Marija Bešker, veleposlanica Republike Hrvatske u Republici Danskoj. Vlade koje su usvojile i potpisale kopenhasku deklaraciju protiv dopinga u sportu priznaju i podupiru ulogu Svjetske antidopinške agencije (WADA) i njezin Kodeks, obvezuju se na međunarodnu i međuvladinu suradnju u usklađivanju antidopinške politike i prakse u sportu.

Posljednjih petnaestak godina Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u kreiranju politike protiv dopinga u Vijeću Europe posredstvom radnih tijela kao što je CAHAMA (Adhoc Committe European Coordination Forum for the World Anti-Doping Agency), privremenim Odborom stručnjaka za razvoj sporta, te u skupinama za *monitoring* Vijeća Europe. Svih ovih godina predstavnik RH bio je prim. dr. Ivan Fattorini, doajen borbe protiv dopinga kod nas, koji je nakon osnivanja HADA-e postao predsjednik Upravnog vijeća agencije.

Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu usvojena je 19. listopada 2005. godine u sjedištu UNESCO-a u Parizu, a stupila je na snagu 1. veljače 2007. godine nakon što ju je ratificiralo 30 zemalja, sukladno članku 37. Konvencije (4). Potvrđivanje ove Konvencije logičan je slijed angažiranja i daljnjeg doprinosa Republike Hrvatske u kreiranju antidopinške politike u Europi i svijetu. Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 6. srpnja 2007. godine donio Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu (5).

Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu

Usporedo s međunarodnim naporima na području borbe protiv dopinga u sportu, sukladno odredbama Zakona o sportu RH (6), uredbom vlade RH od 7. veljače 2007. osnovana je Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu (7). Vlada Republike Hrvatske na sjednici od 19. travnja 2007. godine donijela je rješenje o imenovanju privremenoga ravnatelja Agencije. Za članove upravnog vijeća imenovani su istaknuti medicinski stručnjaci u ovom području, a za predsjednika Upravnog vijeća prim. dr. Ivan Fattorini. Za privremenog ravnatelja imenovan je mr. sc. Damir Erceg, dr. med., specijalist klinički farmakolog i toksikolog.

Agencija je u listopadu 2007. potpisala ugovor o prihvaćanju Kodeksa WADA-e, te o korištenju ADAMS-a (baze podataka koja olakšava rad WADA-i u implementaciji Kodeksa. HADA je otpočela s radom u ADAMS-u, što je osobito važno za praćenje olimpijskih kandidata za olimpijske igre. Na temelju javnog natječaja u studenom 2007. privremeni ravnatelj postao je početkom 2008. ravnatelj HADA-e. Agencija je

po osnivanju imala sjedište u Savskoj ulici, ali s obzirom na neodgovarajući prostor, zbog specifičnosti posla, preselila se početkom 2008. godine u Sveučilišni kampus na Borongaju. Djelovala je kroz sljedeće ustrojstvene jedinice: Odjel za edukaciju, Odjel za dopinšku kontrolu, Odjel za istraživanje i razvoj, Odsjek za informiranje te Odjel za međunarodnu suradnju. Agencija je početkom 2009. imala 6 zaposlenika, s projekcijom da bi u sljedećih nekoliko godina trebala imati sveukupno desetak zaposlenih.

Kroz ustrojstvene jedinice HADA je obavljala sljedeće aktivnosti:

- briga o primjeni konvencija, Kodeksa Svjetske antidopinške agencije, te pravila
- međunarodnih sportskih saveza i Međunarodnog olimpijskog odbora;
- uređivanje, određivanje, organiziranje i sprovođenje dopinške kontrolu, kako na sportskim natjecanjima, tako i izvan natjecanja, izuzev one koju sprovode međunarodni sportski savezi na međunarodnim natjecanjima u RH;
- ostvarivanje uvida u organiziranje i provođenje dopinške kontrole na međunarodnim natjecanjima koja se provode u RH;
- praćenje i prikupljanje informacija o mjerama koje vladine i nevladine organizacije poduzimaju u borbi protiv dopinga u sportu;
- ostvarivanje suradnje s vladinim i nevladinim organizacijama u cilju borbe protiv dopinga u sportu;
- davanje preporuka i savjeta za poduzimanje mjera od strane vladinih i nevladinih organizacija u oblasti sporta u cilju sprječavanja dopinga u sportu;
- praćenje i prikupljanje informacija u vezi sa zakonskim i drugim mjerama koje se primjenjuju u drugim zemljama i međunarodnim organizacijama u borbi protiv dopinga u sportu;
- ostvarivanje međunarodne stručne suradnje u vezi s problematikom dopinga, zaključivanje ugovora o testiranju;
- organiziranje istraživanja, savjetovanja, seminara, okruglih stolova i izdavanje publikacije u vezi s problematikom borbe dopinga u sportu;
- provođenje edukacije i ovlašćivanje stručnjake za provođenje dopinške kontrole;
- utvrđivanje godišnjeg plana dopinške kontrole koju sprovodi;
- organiziranje edukacijske i druge akcije protiv dopinga u sportu;
- informiranje javnosti o aktivnostima koje se poduzimaju u borbi protiv dopinga.

Agencija je u svom djelovanju surađivala s Ministarstvom unutarnjih poslova, Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom kulture – Odjel za UNESCO te Uredom za suzbijanje zloporabe droga. U sklopu nevladinih organizacija Agencija je surađivala s Hrvatskim olimpijskim odborom, posebice sa Zdravstvenom komisijom Hrvatskog olimpijskog odbora, nacionalnim sportskim savezima i sportskim klubovima. Agencija je za svoj stručni rad bila odgovorna ministarstvu nadležnom za sport.

Dopinška kontrola

Dopinška kontrola ili testiranje sportaša osnovni je program u promociji i zaštiti sporta bez dopinga. Dopinška kontrola provodi se prema Svjetskom kodeksu borbe protiv dopinga, te prema Međunarodnom standardu o testiranju koje priređuje WADA, u konzultaciji s potpisnicima Kodeksa (8). Sportaši koji se natječu na međunarodnom nivou mogu biti testirani bilo kada i bilo gdje. Testovi se provode u natjecanju i izvan njega, npr. u sportaševu stanu, na mjestu treninga, bez prethodne najave. Mogu se raditi krvni testovi, ali se najčešće rade testovi urina. Postoje popis tvari i metoda koje su zabranjene u natjecanju i izvan natjecanja. Uz to postoje i popisi zabranjenih tvari (alkohol i beta bolkatori) koji vrijede za određene sportove (1).

Dopinško testiranje može imati i kliničke, forenzičke i legalne implikacije i vrlo je važno s etičkog stajališta. Kada se spominju sve moguće implikacije dopinškog testiranja ne možemo, a da ne spomenemo slučaj našeg poznatog plivača Marka Strahije. Njemu je u 2002. u tri testa dva puta u uzorku urina pronađena zabranjena supstanca beta-hCG, s jednim negativnim testom između. Laboratorij je ukazao na mogućnost da se radi o tumoru. Načinjene pretrage nisu pokazale da se radi o tumoru, te je Međunarodna federacija izrekla sankcije. 2007. prilikom ponovnog testiranja ponovo je pronađen beta-hCG. Tada je nakon dijagnostičke obrade dijagnosticiran, te kasnije i odstranjen maligni tumor testisa. Iz ovog primjera vidi se sva dubina i isprepletenost kliničkih, legalnih i nadasve etičkih implikacija dopinških testova. Ovaj slučaj objavljen je i u literaturi te otvara niz etičkih pitanja, osobito ona o nepravedno nanijetoj šteti sportašu, neodgovarajućoj zdravstvenu skrbi o vrhunskim sportašima i sl. (9).

U 2008. godini načinjeno je ukupno 437 testova (urin) u 23 sporta. Od toga 268 iz nacionalnog programa u 19 sportova, te 169 iz internacionalnog programa u 8 sportova. 387 testova provela je Agencija, a 50 Hrvatski olimpijski odbor, budući da je to bila prijelazna godina.

Načinili smo kontrole na doping na Europskom prvenstvu u plivanju u kratkim bazenima u Rijeci, Europskom prvenstvu u daljinskom plivanju u Dubrovniku, LEN kupu u daljinskom plivanju, Europskom kupu u triatlonu, kvalifikacijama za olimpijske igre u rukometu u Zadru, Međunarodnom atletskom mitingu "Hanžekovićev memorijal", Europskom prvenstvu u judu do 23 godine, na međunarodnim plivačkim mitinzima, na 45. vojnom prvenstvu u mornaričkom višeboju održanom u Splitu, te na vojnom prvenstvu u hrvanju.

Od 268 testova, iz nacionalnog programa bilo je 136 OOC (engl. *out of competition* - izvan natjecanja), te 132 u natjecanju. Svih 136 testiranja bilo je načinjeno na RTG (registriranoj grupi za testiranje) koja je brojila 189 sportaša. Od 437 uzoraka,

3 su nalaza bila pozitivna (2 internacionalna), te jedan iz nacionalnog programa. Za 2 pozitivna nalaza iz internacionalnog programa obaviješteni su međunarodni savezi (mornarički pentatlon, profesionalni boks). Pozitivan slučaj iz nacionalnog programa vezan je uz košarku (marihuana - kršenje dopinških pravila). Hrvatski košarkaški savez kaznio je prekršitelja s godinom dana suspenzije, dok je Svjetska košarkaška federacija (FIBA) preimenovala kaznu u 3 mjeseca.

U 2009. godini načinjeno je ukupno 958 dopinških testova (urin) u 43 sporta. Testirano je 930 sportaša. Načinjeno je 930 urinskih i 6 krvnih testova, od toga 546 iz nacionalnog programa, te 384 iz internacionalnog programa. Načinili smo kontrole na doping na Europskom streljačkom prvenstvu, Europskom kupu u streličarstvu, Svjetskom prvenstvu u rukometu, Svjetskom kupu u baseballu, Svjetskom juniorskom prvenstvu u vaterpolu, Svjetskom prvenstvu u sinkroniziranom klizanju, Svjetskom juniorskom kupu u klizanju, Europskom prvenstvu u *rock and rollu*, Svjetskom kupu u streličarstvu, Europskom prvenstvu u samostrelu, LEN kupu u daljinskom plivanju, Međunarodnom atletskom mitingu "Hanžekovićev memori-jal", Europskom prvenstvu u karateu, na međunarodnim plivačkim mitinzima, na Svjetskom vojnom streljačkom prvenstvu itd.

U konjičkom sportu provedeno je 28 testova na konjima, u okviru konjičkog, galopskog i kasačkog saveza.

Od 546 testiranja iz nacionalnog programa bilo je 281 OOC, te 265 u natjecanju. 281 testiranje bilo je načinjeno na RTG koja je brojila 310 sportaša. Od 958 uzoraka bilo je 7 pozitivnih nalaza (2 internacionalna), te 5 iz nacionalnog programa. Za 2 pozitivna nalaza iz internacionalnog programa obaviješteni su internacionalni savezi (streljaštvo – vojno i *field*). U tri slučaja radilo se o pozitivnim nalazima u *body buildingu*. U jednom slučaju zabranjena tvar je bio kanrenon, drugom klenbuterol, te trećem kanabis. U četvrtom slučaju radilo se o pozitivnom nalazu na kanabis u boks, te o pozitivnom nalazu na diuretik (indapamid) u košarci.

U 2010. godini do početka 11. mjeseca načinjeno je 699 dopinških kontrola u 38 sportova. 472 kontrole načinjene su u okviru nacionalnog programa, a 227 u međunarodnom dijelu programa. U nacionalnom programu bilo je 287 kontrola u natjecanju, a 185 izvan natjecanja. U međunarodnom dijelu načinjeno je 211 testova u natjecanju, a 16 testova izvan natjecanja. U 2010. bilo je deset kršenja dopinških pravila u nacionalnom programu (jedan slučaj u tajlandskom boks, 6 u *body buildingu*, jedan u atletici, jedan u plivanju, jedan u konjičkom sportu).

Terapijska izuzeća

Terapijska izuzeća predstavljaju iznimku u korištenju zabranjenih sredstava u zdravstvene svrhe. U tu svrhu priređen je Međunarodni standard za terapijska izuzeća, čime se jamči ujednačen postupak u svim zemljama i svim sportovima (10). Da bi neki sportaš mogao dobiti terapijsko izuzeće moraju biti zadovoljeni sljedeći kriteriji - sportaš bi mogao imati velikih zdravstvenih problema zbog neuzimanja takve zabranjene supstancije ili metode; takva zabranjena supstancija neće znatno poboljšati sportaša i ne postoji nikakva prihvatljiva alternativa upotrebi inače zabranjenih supstancija i metoda.

2008. godine HADA je formirala povjerenstvo za terapijska izuzeća sastavljeno od 6 uglednih medicinskih stručnjaka različitih specijalnosti (specijalisti interne medicine, fizikalne medicine i rehabilitacije, sportske medicine, medicine rada, pedijatrije, ortopedije). Na čelu povjerenstva je ugledni specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije, predstojnik zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, prof. Božidar Ćurković. Povjerenstvo daje terapijska izuzeća za sportaše na nacionalnom nivou. Povjerenstvo je u 2008. razmatralo 14 slučajeva, od toga 2 zahtjeva za terapijskim izuzećem (TUE) i 12 zahtjeva za skraćenim terapijskim izuzećem (ATUE). Skraćena terapijska izuzeća odnosila su se na beta agoniste i lokalnu primjenu kortikosteroida prema tada važećem standardu. Odobreno je 12 zahtjeva, dva su odbijena. Jedan zbog nepodesnog liječenja, drugi zbog nepotpune dokumentacije.

Treba također napomenuti ulogu HADA-e i povjerenstva za terapijska izuzeća u dobivanju terapijskih izuzeća za članove olimpijskog tima koji je sudjelovao na Olimpijskim igrama u Pekingu 2008. Budući da je povjerenstvo kvalitetno odradilo posao, dobivena su 4 skraćena terapijska izuzeća.

Povjerenstvo je u 2009. izdalo 18 terapijskih izuzeća. Treba također napomenuti ulogu agencije i povjerenstva u dobivanju terapijskih izuzeća za sudionike Mediteranskih igara. Dobiveno je 5 terapijskih izuzeća.

U 2010. Povjerenstvo je razmatralo 23 zahtjeva za terapijskim izuzećem, a odobrilo je 13 slučajeva. U odbijenim slučajevima uglavnom se radilo o nepotpunoj dokumentaciji.

Edukacijske aktivnosti

Edukacija u borbi protiv dopinga u sportu temelj je prevencije i jedan od stožernih stupova programa borbe protiv dopinga. Edukacija sportaša, trenera, medicinskog osoblja, te osobito mlađih kategorija jedan je od važnih ciljeva programa HADA-e u borbi protiv dopinga u sportu. HADA tiska različite publikacije, primjerice popis zabranjenih sredstava (obnavlja se svake godine), kodeks za borbu protiv dopinga, vodič

za sportaše, letak namijenjen mlađim kategorijama, letak - karta o postupku dopinške kontrole, te AD - dvomjesečni magazin. Namjera nam je da tiskanjem ovakvih publikacija olakšamo sportašima pristup informacijama, upoznamo ih s njihovim pravima i obvezama u borbi protiv dopinga u sportu. Stoga su načinjene i redizajnirane *web*-stranice. Održani su i brojni edukacijski tečajevi širom Hrvatske, a neki od gradova u kojima su se održali su Zadar, Šibenik, Kraljevica, Poreč, Rijeka, Osijek itd. Izuzev predavanja sportašima i trenerima, započela su i predavanja zdravstvenim djelatnicima (Osijek, Rijeka, Vodice, Zagreb). Kao što smo već ranije spomenuli, u borbi protiv dopinga u sportu posebnu pažnju posvećujemo edukaciji mlađih kategorija.

Početak svibnja 2009. bili smo prisutni u hotelskom naselju Solaris na završnici prvenstva osnovnih i srednjih škola uz sudjelovanje oko 2000 učenika. Djelatnici Hrvatskog školskog sportskog saveza koji su organizirali ovu manifestaciju na taj su način prepoznali važnost edukacije najmlađih kategorija sportaša. Tom prilikom smo kroz zabavno-edukacijski kviz o dopingu provjerili znanja o štetnosti dopinga u sportu te naučili i nešto novo. Tako smo zasade Athlete Outreach Programa ostvarenog u suradnji s WADA-om na Europskom prvenstvu u plivanju u malim bazenima u Rijeci i na Svjetskom prvenstvu u rukometu prenijeli i na naše najmlađe sportaše, učenike osnovnih i srednjih škola. Pobrinuli smo se da ovim programom budu zahvaćeni i studenti, budući da smo bili prisutni i na Kampusijadi, manifestaciji koja je održana u organizaciji Sveučilišta u Zagrebu, Studentskog centra, Hrvatskih studija, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, te Prometnog fakulteta.

U Primorsko-goranskoj županiji, u organizaciji Hrvatskog školskog sportskog saveza, od 17. do 22. svibnja 2010. održano je Državno prvenstvo školskih sportskih društava. Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu je na temelju pozitivnih iskustava od prošle godine, kada je bila prisutna na istom natjecanju koje se održavalo u Šibeniku, odlučila ponoviti svoje sudjelovanje.

HADA je tom prilikom distribuirala velik broj svojih tiskanih publikacija, a posebice ističemo letak o opasnostima dopinga. Letak je bio namijenjen mladima, a u njegovu sadržaju se njihovim jezikom govori o opasnostima dopinga i upozorava ih na štetnost uzimanja zabranjenih tvari. Najveća novost bila su predavanja primariusu doktora Ivana Fattorinija, predsjednika Upravnog vijeća HADA-e. Primarius Fattorini održao je dva predavanja; jedno učenicima osnovnih, a drugo učenicima srednjih škola. Predavanja su bila posvećena borbi protiv dopinga i štetnostima koje slijede njegovo uzimanje. Kako je HADA-in pult bio postavljen uz restoran u kojem su učenici ručali i večerali, a u istom tom restoranu su održavana i predavanja, učenici i njihovi profesori u velikom broju su nakon predavanja dolazili do HADA-inih informativnih pultova i tražili dodatne informacije o onome o čemu su upravo slušali. Sve ovo pokazuje koliko su predavanja i neposredno obraćanje važni svima, a

osobito mladima, te dokazuje da se na taj način postiže dodatni učinak. To posebno dolazi do izražaja kada je predavač netko poput primariusa Fattorinija, osobe koji ima veliko iskustvo i znanje o štetnosti dopinga i načinima borbe protiv njega.

Aktivnosti u edukaciji mladih kategorija proširili smo sudjelovanjem na Sportskim igrama mladih koje su održane u Splitu u periodu od 26. srpnja do 29. kolovoza 2010. Natjecanja su se odvijala u 10 sportova, a kroz Split je prodefiliralo oko 40 tisuća djece i mladeži iz cijele Hrvatske. Kroz dvije smjene imali smo edukativno zabavno druženje s mladim sportašima te se tako uklopili u cijelu manifestaciju. Cilj ovog natjecanja bio je omogućiti svim osnovnoškolcima i srednjoškolcima sudjelovanje u organiziranim sportskim natjecanjima i drugim besplatnim aktivnostima tijekom ljeta. Od prvih Sportskih igara mladih koje su svoju premijeru imale 1996., pa do danas, Igre su postale jedan od najvećih amaterskih sportskih događaja u ovom dijelu Europe.

Uz potporu Ureda vlade RH za suzbijanje zlorporabe opojnih droga, uz Igre se dugoročno veže i promotivno-edukativna akcija "Živimo život bez droge jer droga oduzima život". Druženje, sport i rekreacija pokazali su se vrlo djelotvornom alternativom svim mogućim negativnim pojavnostima današnjice. Prvenstveno se tu misli na droge koje su zastupljene u nekoliko skupina na Popisu zabranjenih sredstava. Željeli smo mladima ukazati na štetne posljedice uzimanja droga i ostalih dopinških sredstava. Na našim informativnim pultovima izložili smo mnoštvo literature, brošura, letaka čija je glavna tema upoznavanje mladih uzrasta s opasnostima koje nosi doping. U Splitu su se mladi sportaši posebno rado odazivali sudjelovanju u kvizu kako bi provjerili svoje znanje o dopingju.

U okviru edukacijskih aktivnosti vodili smo računa i o širenju mreže dopinške kontrole, tako da su tijekom 2008. i 2009. održani akreditacijski i reakreditacijski tečajevi za dopinške kontrolore. Tečajevima su prisustvovali dopinški kontrolori iz svih krajeva lijepe naše, tako da je stvorena baza od oko 50-ak dopinških kontrolora u četiri centra: Zagreb, Split, Rijeka i Osijek.

Međunarodna suradnja

Na polju međunarodne suradnje u borbi protiv dopinga prim. dr. Ivan Fattorini, naš proslavljeni plivač Gordan Kožulj i ravnatelj HADA-e aktivno su sudjelovali na sastancima *Monitoring* grupe za nadzor konvencije za borbu protiv dopinga, te CAHAMMA-e. Više sudionika bilo je prisutno na godišnjem sastanku laboratorija u Seibersdorfu, kao i na sastancima Regionalne agencije za borbu protiv dopinga srednje Europe, gdje smo zajedno s kolegama iz Austrije, Mađarske, Slovačke, Poljske, Slovenije i Rumunjske dogovarali suradnju. Ova suradnja bila nam je interesantna s obzirom na to da se naši sportski klubovi u pojedinim sportovima kao što su košarka, va-

terpolo, hokej na ledu, natječu u regionalnim ligama. HADA je uspostavila dobru komunikaciju s WADA-om, kao i s različitim međunarodnim sportskim federacijama. Suradnja s WADA-om ostvarena je kroz Athlete Outreach Program koji je uspješno započet na Europskom prvenstvu u plivanju krajem 2008. godine u Rijeci, a nastavljena je i 2009. na Svjetskom prvenstvu u rukometu. Naš rad u okviru Athlete Outreach Programa prepoznala je WADA, tako da se u Play True Magazinu pojavio članak o našoj agenciji kao partneru (11). Priznanje našem radu došlo je i u vidu poziva zamjenici ravnatelja, poznatoj vrhunskoj odbojkašici Snježani Karlo da sudjeluje kao dio međunarodnog tima u provedbi ovog Programa na Olimpijskim igrama u Vancouveru. HADA je ovaj edukativno-zabavni program provela i na Europskom prvenstvu u vaterpolu, te IAAF Svjetskom kontinentalnom kupu u Splitu u 2010.

U području međunarodne suradnje posebno ističemo suradnju s Međunarodnom atletskom federacijom (IAAF), na dva vrlo važna sportska natjecanja, Grand Prix meeting Zagreb 2010., te IAAF Kontinentalni kup 2010. IAAF je nakon uvida u rad dopinških kontrolora iskazao spremnost na potpisivanje sporazuma s HADA-om o testiranju izvan natjecanja na području Republike Hrvatske.

Aktivno smo sudjelovali i na Europskom kongresu sportske medicine 2009. u Antalya (Turska), te na Svjetskom kongresu sportske medicine u San Juanu (Portoriko) 2009. godine.

U području međunarodne suradnje ističemo i suradnju Kanadskog CCES-a u testiranju jednog njihovog sportaša koji je bio na pripremama u RH. Ističemo da se tom prilikom radilo o uzimanju uzoraka urina i krvi, što zahtijeva dodatni logistički napor, budući da uzorak mora biti u laboratoriju u ograničenom vremenskom intervalu.

Kronologija događanja u vezi s ukidanjem HADA u 2010.

Nakon svih ovih aktivnosti kojima je HADA promovirana u jednog od lidera u borbi protiv dopinga u široj regiji, Hrvatska vlada je na svojoj 70. sjednici od 23. 7. 2010. donijela odluku o ukidanju agencije, te njenom pripajanju HOO-u u sklopu programa gospodarskog oporavka.

HADA je u svojim dopisima koje je uputila ministru znanosti obrazovanja i sporta, te kopijama poslanim na uvid predsjedniku RH, predsjednici vlade RH, predsjedniku Sabora, te ministrima uprave, vanjskih poslova, kulture, unutarnjih poslova, financija i zdravstva, informirala sve relevantne čimbenike u Republici Hrvatskoj o mogućim posljedicama ovog čina.

Na svojoj 72. sjednici Vlada RH donosi odluku o pripajanju HADA-e zavodu za toksikologiju.

Hrvatski sabor je potom na svojoj sjednici od 22. 10. 2010. donio zakon o izmjenama i dopunama zakona o sportu kojim je agencija ukinuta objavom zakona u Narodnim novinama 8. 11. 2010. (12)

Nastaje pravni vakuum i agencija prestaje s radom. Budući da su u funkcioniranju nastali ozbiljni problemi, pospješeni donošenjem neprovedivih propisa (nemogućnost provedbe antidopinških aktivnosti, nemogućnost isplate plaća i sl.), Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta (MZOS) šalje upit Ministarstvu uprave o postupanju u ovoj situaciji. Ministar uprave Davorin Mlakar preporučuje ministru znanosti obrazovanja i sporta dr. sc. Radovanu Fuchsu da ovlasti ravnatelja agencije da vodi agenciju do upisa novog subjekta u sudski registar. Ministar znanosti obrazovanja i sporta dr. sc. Radovan Fuchs dopisom od 24. 12. 2010. ovlašćuje ravnatelja agencije da nastavi s radom agencije do upisa novog subjekta u trgovački sud. Ravnatelj agencije osigurava nastavak djelovanja agencije (daje nalog za isplatu plaća, obavlja pripreme za organizaciju dopinške kontrole na Snježnoj kraljici), te podnosi neopozivu ostavku koju je Upravno vijeće prihvatilo, te ga 31. 12. 2010. razriješilo dužnosti ravnatelja.

LITERATURA

1. http://www.wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-Prohibited-list/WADA_Prohibited_List_2010_EN.pdf (30. prosinca 2010.)
2. http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/code_v2009_En.pdf (30. prosinca 2010.)
3. http://www.wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/Governments/WADA_Copenhagen_Declaration_EN.pdf (30. prosinca 2010.)
4. http://www.wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/Governments/UNESCO_Convention.pdf (30. prosinca 2010.)
5. Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije protiv dopinga u sportu (NN, Međunarodni ugovori 07/2007)
6. Zakon o sportu (NN 71/2006)
7. Uredba o osnivanju HADA-e (NN, 18/2007)
8. http://www.wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-IS-Testing/WADA_Int.Standard_Testing_2009_EN.pdf (30. prosinca 2010.)
9. Segura, J. (2009) Is anti-doping analysis so far from clinical, legal or forensic targets?: The added value of close relationships between related disciplines. *Drug Testing and Analysis*, 1: 479–484.
10. http://www.wada-ama.org/Documents/World_Anti-Doping_Program/WADP-IS-TUE/WADA_ISTUE_2010_EN.pdf (30. prosinca 2010.)
11. Karlo, S. Partner Profile. CROADA: Reaching Athletes in Partnership with WADA, Play true, Magazine, Issue 1, 2009, 13-14.
12. Zakon o dopunama i izmjenama zakona o sportu (NN, 124/2010)